

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre . . . 3 " — "
 Negyedévre 1 " 50 "
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petitsor 5 kr.
 Nyilttérben . . . 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésnél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:
 Főter 5. sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:
 Szerdán és Szombaton.

Kéziratok:
 Vissza nem adatnak.

Kiadóhivatal:
 VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindenemű pénzék hirdetések és reklamátiók ide intézendők.

A polgári erényről.

(z) Mí a polgári erény?

Az ha az ember nem tekinti magát külön egy egésznek, hanem hazája a nemzet egy részének, s cselekedeteit ezen elv szerint irányozza, és törekvéseinek célja a közjó.

Az ember társas életre van utalva, egy magában soha meg nem él, egyetlenben egy cselekedetét úgy végrehajtani nem képes, hogy annak segítője, oka, vagy célja más embertársa ne legyen, magára teljesen tehetetlen.

Ne vakítsa el az önzés szemünket, mert az önszeretet hasznos ugyan, de veszedelmes is, gyakran öntudatlanul rosszat cselekedtet saját magunk ellen, s ritkán vezet jó cselekedetre, a nélkül, hogy egyszerűs mind valami rosszat ne tennék.

Ezt pedig a társadalom bünteti. Minden bűnnek kútforrása a szerfelett nagy önszeretet — önzés.

Ne kiesinyeljük ezért az emberi társaságot, ne feledtessük el az önzés által ama kötelességeket, melyekkel a haza és embertársaink iránt tartozunk.

E gondolkodás érelődjék meg mindnyájunknál, — s akkor hivatásunkat megértettük.

Nyilatkozzék ez üdvös elv munkásságban.

A munkálkodás oly kötelesség, mely alól egyetlenben egy ember sines feloldozva.

Minden ember, legyen gazdag vagy szegény, hatalmas vagy gyenge ha nem dolgozik — hitvány ember, s a társadalomnak kárára van.

Ha e gondolkodás általános, anyagi haszna is szerfelett nagy, s napról napra gyarapodik, mert az együttes előre törekvés és kölcsönös segély megkönnyíti munkálkodásunkat, s hamarabb sikerre vezet ezt.

A jelen század anyagias gondolkodásának keretébe ugyan bele nem illő, de az ember és hazafi helyzetét fényesen illusztráló példákat mutat fel a történelem arról, hogy az ember magát nemzete egy kis részének kell hogy tekintse, szemé előtt mindig a közjó kell, hogy lebegjen: Egy spartai nőnek öt fia volt a hadseregben, várva várta a harc kimeneteléről szóló híreket: Futár érkezik, s a spartai nő reszketve kérde a csata ki menetelét: „Elesett mind az öt fiad“ válaszol a futár. „Nem kérdem én fiaim sorsát — viszonzá a nő, hanem a csata eredményét“ — s midőn hallá, hogy a spartai sereg nyert, elment a templomba és hálat adott az isteneknek. Ez valódi polgárnő volt.

Legyünk valódi polgárok mi is, — hazánkat, melyet hogy szeretünk szóval fennen hirdetjük, s e tulajdonságunkat hirdeti, mint a magyarok nemzeti erényét, az egész világ, — szeressük az által, hogy a közjót törekvéseink fő céljának tekintjük, s azon teljes erőnkkel munkálkodjunk. —

— **A Török menekültek nyomoráról** a segélyző bizottság elnöke, a konstantinápolyi vendégek Budapesten időzéséből ismert Szulejman seik e mélyen megindító sorokat írta egy szegedi barátjához: „Borzasztó a látvány, mit a szerencsétlenek szemünk elé tárnak! A muszka fegyverek rettenő embertelenséget követnek el! A szegény menekültek fogadtatása és ellátása már kétségbe kezd ejteni. A szülőikül megfosztott árva, a gyermekeiket sirató szülők, az özvegyekre jutott nők és férfiak ezrenként érkeznek, úgy hogy már képtelenek vagyunk őket ellátni. A legnagyobb nyomorban, éhen, szomjan érkeznek hozzánk, kenyérért és orvosservert esedezve. Esd-e önt, tegyen lépést magyar testvéreinknél, hogy nemesen érző testvéreink járuljanak hozzá kegyesen a szegény inaságok fölségelésére. Kétszemünk könnyével fogunk az egész török nemzet nevében közzönetet mondani a mi könyörület magyar testvéreink által nyújtott segélyért. Török testvéreitek, bölcsőben fekvő kis gyermekek is imádkozni fognak a magyar testvéreikért; s én a menekülőkkel együtt fogok hálaimát mondani a dsámikban, hogy adjon az ég ura jobb sorsot a mi magyar testvéreinknek.“

— **Szulejman basa hadseregéről**, mely három nap óta oroszán-elszántsággal harcra, a „Tems“ levelezője a következőket írja: „Szulejman basa hadseregéről a legnagyobb elismeréssel kell nyilatkozzom. Ez a hadsereg, mely többnyire rendes katonákból áll, végig küzdte a montenegrói hadjáratot. Egy hóval ezelőtt érkezett Antivárból; Dede-Agacsnál kötött ki, innen vasuton Drinápolyba, s Drinápolyból Karabunárba sietett. Ez a 40—45 ezer katona régi, elrongyolt egyenruhát hord; — lábukon bőr- és vászondarab fityeg; életük kétszeresült, néha rizs és tiszta víz. A nap izzó, — az ut hosszú; de nem törődnek vele, ezek a szegény ördögök csatáztak nyugaton, s most vig kedvvel az európai török birodalom keleti oldalára sietnek, hogy megvédjék hazájukat. Azért jöttek, hogy csatázzanak; mit nekik a hideg, mit nekik a zuhogó zápor, mit nekik a puszták forró homokja? mennek előre panasz nélkül, mennek oda, a hová parancsolják őket, s meghalnak abban a boldog reményben, hogy Mahomed paradicsoma föl fog tárulni előttünk. Drinápoly lakosai és a konzulok bámulatukat fejezték ki Szulejman basának hadserege iránt, mely föl sem vette a mult tél viszontagságait, s hatalmasan veredett Törökország ellenségeivel.“

— **Az orosz-román conflictusról**, igen érdekes részleteket közölnek. Egy

tudósítás szerint az orosz főhadiszálláson már végkép döntöttek a fölött, hogy a román hadsereg visszavonul a harc-térről. Orosz részről ugyanis minden önnálló cooperatiót határozottan visszautasítottak, sőt a czár azt kívánja, hogy a román sereg azonnal lefegyvereztessék. Bratianu, a ki a tárgyalásokat vezette, kijelenté, hogy ebbe a követelésbe soha sem fog beleegyezni. E fölött differenciák támadtak Cogolniceanu és Bratianu között; az utóbbi Zimniczából táviratilag küldötte meg lemondását. Károly fejedelem elhatározásáról még eddig semmi bizonyosat nem lehet tudni. Minden román lap, különösen a kormánylapok, hevesen beszélnek minden ellen, a mi orosz. Némelyek sajnálják a cooperatiót, mások követelik a román hadsereg visszahívását Bolgárországból. Ezt összefüggésbe hozzák Károly fejedelem és Nikoláj nagyherceg közötti új differenciákkal, másrészt azzal, hogy Bratianu elvesztette a czár kegyét.

Segítsünk ember társainkon.

Minden városban igyekeznek áldozatokat hozni a humanitás oltárára.

Az egész ország nemesen gondolkoló része forrongásban van enyhítendő a megsebzettek gyötrő kínjait.

Egész társadalmunk iparkodik lehetőleg hű jelét adni annak, hogy érez szenvedő embertársai mellett; hogy érdeklí a szenvedés, melyet átél egy nemesen gondolkodó és velünk rokon nemzet messze keleten.

Ezerek hullnak el s ezerek kiáltanak segélyt — gyógyítsunk mi is; mert nekünk is jól esett, midőn szenvedéseink között a lehető legnagyobb segélyt nyújtották.

Az egész ország siet segéd kezét nyújtani a sebek gyógyításában — egyedül nálunk van néma csend, néma hallgatás.

Valóban szeretnők, ha munkás nőink a humanitás e szent ügyének is szentelnének bár egy napot és semmi kétség benne, hogy a legszebb siker fogja fáradságukat koronázni.

Társas összejöveleteknél mily hatalmasan lehetne mindannyiszor érvényesíteni az élénk rokonszenvet keleten küzdő embertársaink iránt.

Tegyünk valamit mi is ez irányban, mert emberségesen teszünk.

Torda várossa, mindig előljárt, a hol áldozni kellett, ne hátráljon e szent cél elől, mert a ki hátrál tért veszít.

Adjunk a sebesülteknek; azoknak a hősöknek, a kik rongyosan éhesen oly nagy dicsőséggel szolgálták hazájukat. (—)

A csatatérről.

Gorni Studennél augusztus 24-én heves csatapate folyt egész nap mely csak este szünet meg. Gábrovára az napon 27

tisztet és 900 sebesült orosz katonát szállítottak a sebesültek száma ismeretlen.

A Sipka szorost öt napon át folytonosan ostromolták a törökök. Az 5-ig nap reggelén 9 órakor a harc borzasztó hévvel kezdődött meg a Sipka szoróban. Az oroszok hosszasan megtartották állásaikat. Dorosinczy tábornok ki a Sipka szorost a megelőző napokon védelmezte e napon elesett.

Vége a törökök a Sipka szorost bevették, az oroszok közül 10000-en elesetek, a Miklós nagyherceg vezénylete alatt lévő többi 20000 embert pedig körülvárolták.

Hivatalos táviratok ujabbán a törökökre kedvező összecsapásokat jeleznek Dsuma és Ozmán-Bazár környékéről.

Viddin és Kalafát között heves bombázás folyt.

A törökök a montenegróiakat Podgoriczánál és Spuznál, mely helyeket megtámadták, visszaverték.

Ajzlárnál folyt csatákban szintén a törökök maradtak előnyben.

Plévnánál és Lovácznál jelenleg minden nyugodt.

Az oroszok és románok között nagyon feszült viszony állott be. Az oroszok a román hadsereget, mint önálló nem hagyják szerepelni, s azt akarják, hogy az orosz fővezénylettől függjön. A mi viszont lehetetlen, hogy Károly fejedelem egy orosz tisztnek alárendeltesek. —

Mehemed Ali és Sulejman hadseregei egyesültek, és együttesen nyomulnak elő az oroszok jantrai hadállása ellen.

A Dobrudzsában nagyobb csatát várhatni, hól a törökök hajohadjok közreműködése folytán könnyen partra szállhatnak és így nagyon előnyös helyzetben vannak.

Suchum Kálénál esata volt, a kozákok megtámadták a török előőrsöket Suregilhez közel. Néhány török ágyu golyó elég volt, hogy a kozákok megszaladjank husz halottat hagyva a csatatéren.

Mukhtár pasa orosz területen áll, s ujabbán nagy győzelmet aratott az oroszok felett, kiknek 4000 emberök maradt a csatatéren.

Orosz bestialitás.

Sulejman pasa távirata a kegyetlenségek egész hosszú sorát jelenti, melyeket az oroszok s a bolgárok elkövettek, s melyeket a török sereg Ferdistől Kazanlikba vonultában konstatált.

A falukban és helységekben, valamint a szabad mezőn is, egész csomó ember, asszony- s gyermektetemre akadt a sereg, melyek a kozákok által legyilkolva a mezőkön, utakon s árkokban heverték. Néhány személy kihalgatása, kiknek sikerült elszökni, arra utal, hogy a vidék egyéb részei, melyeken az ottoman sereg még nem járt szintén hasonló kegyetlenségeknek volt színhelye. Be van bizonyítva, hogy a bolgárok minden ok nélkül, csak azért követték e e szörnyetteket, hogy vad ösztöneiket kielégítsék. Így Oflanger nevű faluban az összes lakosok, férfi, nő, gyermek, a bolgárok áldozata lett; csak egy kis 7 éves leány menekült meg. Reesi Dere-siben Kazanlik mellett a bolgárok s 40-

zákok loolnak minden embert. Még Sulejman esapatainak megérkezése előtti este 70 férfi s egész csoport muzulmán leány gyilkoltattott le a mit néhány nő s gyermek bizonyít, kiket a császári csapatok Reesi-Deresiben megszabadítottak.

Hogy a lakosságot könnyebben legyőzhessék, azt ígérték, hogy senkinek nem lesz bántódása, elszedték a fegyvereket tőlük s azután kiszolgáltatták őket a bolgárok dühének, kiknek átadták a muzulmánok fegyvereit is. A szerencsétlenek valóságos mészárszékre kerültek s a hőherók nem kíméltek sem eseesemőt sem anyát. A leggyalázatosabban eldarabolt női tetemeket találtuk a falvakban szüntő feldarabolva. Az elkövetett szörnyettek felülhaladnak minden képzeletet s nyilván való, hogy az oroszok terve az volt, hogy e tájon kiűlik az összes muzulmán népet.

A Sipka-szoros elleni harcok.

A Sulejman pasa esapatai által páratlan hősiséggel a Sipka-szoros ellen intézett támadásokról következő érdekes részleteket közölhetjük.

Augusztus 18-án jelentették Konstantinápolyból, hogy a török csapatok elfoglalták Sipka falut. Néhány nappal később, t. i. kedden, aug. 21-én reggeli 7 órakor Sulejman pasa már hozzáfogott a támadáshoz s pedig az első rohamot egy hegygerincz ellen intézte, melyet 25 sánczművel és har zászlóaljjal védtek az oroszok. A szoros legmagasabb pontja körülbelül 5000 lépésnyire van a falutól. Maga a falu is belesik a hegygerinczen fölállított orosz ágyuk lövélylatába, úgy hogy a támadók az egész út hosszában, mely fél német mértf., ki vannak téve az ágyuk öldöklő tüzeinek. Ennek dacára a törökök e napon tíz ostromot intéztek és némi előnyöket is vívtak ki, a menyiben sikerült nekik néhány ágyut az oroszokkal szemben fölállítani.

Szeredán, azaz 22-én, a törökök megváltoztatták támadásuk tervét s többé nem rohammal hatoltak előre, hanem futó árkokat kezdtek vonni. Így sikerült két messzehordó üteget fölállítani, melyek közül egyik az oroszok hátát fenyegette. A 22. és 23-ik közti éjjelen a futóárkokból puskatüzeléssel nyugtalanították a törökök az ellenséget. Csütörtökön pedig már reggeli 4 órakor egyszerre három oldalról támadtak, a mi azt mutatja, hogy előtte való napon mind a két szárnyon tért nyertek a törökök és így sikerült nekik azt bekeríteni.

Az oroszok helyzete már igen aggasztó volt, midőn esti 6 órakor egy vadász-dandár megérkezett és rögtön hozzáfogott a harcokhoz. Csütörtök és péntek közti éjjelen át folyton tartott a puskatüzelés. A mi azután következett arról eddig nincs tudósítás.

Nem igaz az, hogy az oroszok a Sipkaszorosot Sulejman pasa egész hadereje ellen védelmezték. Ezt a hely természeténél fogva lehetetlené teszi. Sulejman egyszerre nem vihetett többet, mint ezer embert. Sulejman előnye azonban abban állott, hogy mindig új erőket vihetett a harcokba és csak így volt képes három nap és két éjjel szünet nélkül folytatni a támadást, úgy, hogy ezen idő alatt az oroszok sem nem ettek, sem nem aludtak és későre jutottak a kimerüléshez, míg végre a szorost el is vették az említett segítség megérkezése dacára.

A török sebesültek

érdekében másodszer szólaltunk fel egyik fennebbi cikkünkben.

Ki volt szedve a cikk, midőn Székely László és Miklós Sámuel tordai polgár urak a török sebesültek javára 125 frt. 50 krral az

aláírt. névsort kézbesítették. Mi a pénzt a mai postával a budapesti török consulnak elküldöttük és kértük annak nyugtatványozását.

Székely László és Miklós Sámuel urak e nemes ténye dicsőretre nem szorult. Polgári és emberi kötelesség vigasztalni embertársainkat a nyomorban, csak hogy azt némelyek nem tartják feltétlen kötelességnek. Legyen üdvözölve két derék polgárunk, mint kezdeményezők e téren s a nemes adakozókat áldja meg isten annyiszor, a hány krajczár van az össze gyűjtött összegben.

A névsort itt adjuk:

Székely László 2 frt. Miklós Sámuel és nője 4 frt. Miklós Tamás 40 kr. Gönczi Márton 1 frt. Fodor Mózes 2 frt. Toth Miklós 1 frt. Gönczi Sándor 1 frt. Balla József 1 frt. Péterfi 1 frt. Fodor György 50 kr. Székely József 1 frt. Dénes István 2 frt. özv. Magyarosi Jánosné 20 kr. Szigethi és Segesvári 1 frt. Harmath József és Sándor 60 kr. if. Keresztes József 1 frt. Pál József 50 kr. Gönczi József 50 kr. Dániel testvérek 2 frt. Amirási Mihály 50 kr. Dániel Ferencz 1 frt. Osztián 1 frt. Szigeti Ferencz 1 frt. Dulló János 2 frt. Kovács István 2 frt. Istváni Péter 1 frt. Miklós Tamásné 10 frt. Balla Márton 1 frt. Fodor László 1 frt. Maeszkási István 1 frt. Keresztes János 1 frt. if. Toth Miklós 1 frt. Zalányi György 1 frt. Gönczi József 1 frt. Somkerei Miklós 1 frt. Keresztes Endre 50 kr. Darkó József 50 kr. Nagy József 50 kr. Balla Ferencz 30 kr. Gönczi András 60 kr. Szigeti Sándor 50 kr. Tatár Péter 1 frt. özv. Toth Lászlóné 50 kr. Miklós András 1 frt. Nagy Istvánné 50 kr. Rácz Misi 1 frt. Weinberger Schachter 50 kr. Eszényi fiokárudája 50 kr. Blényesi Sámuel 1 frt. id. Gegesi Sámuel 2 frt. Gegesi József 50 kr. Zecha Nándor 50 kr. Toth Sámuel 2 frt. Zalányi István 1 frt. Dzurik József 50 kr. Létai Károly 1 frt. Csont Sándor 1 frt. Bartha János 20 kr. Magyarosi D. 50 kr. Timbus József 1 frt. Timbus János 50 kr. Nagy György kömüves 1 frt. Jenei Zsigmond 1 frt. Virág Antal 50 kr. Somkerei Mihály 1 frt. Kimpel Florián 1 frt. Kimpel Benedek 50 kr. Székely Jánosné mészáros 1 frt. Nagy Józsefné 1 frt. özv. Fenyő Józsefné 50 kr. Székely János mészáros 50 kr. Zalányi Miklós 50 kr. János József 1 frt. Nagy Miklós 1 frt. Lefkovies Ferencz 1 frt. Kidali Májor 1 frt. ifj. Zalányi János 1 frt. Szemerjai Ferenczné 1 frt. Pénteki János 1 frt. Velies György 2 frt. K. Nagy Imre 2 frt. Szalai György 1 frt. Harmath Sándor újra 40 kr. D. Pap Miklós 1 frt. Simonfi István 50 kr. N. N. 10 kr. Récei Sándor 10 kr. Székely Ferencz 10 kr. Kovács N. 40 kr. N. N. 10 kr. Rothstein 20 kr. Keresztes József 1 frt. Nagy Mihály 1 frt. Konyeres Pál 1 frt. Székely György 1 frt. Székely Elek s társai 1 frt. N. N. ur 2 frt. Zöld János 1 frt. Hegedüs Ferencz 1 frt. Fodor Tamásné 50 kr. Csutak Lajos 1 frt. Nagy György 1 frt. if. Gegesi Sámuel 1 frt. Bardocz László 1 frt. Kovács László 1 frt. Szöllösi János 1 frt. Tanyogi Farkas 2 frt. Korodi Imre 1 frt. Blumfeld 1 frt. Balla Ferencz 50 kr. Balla István 50 kr. Kaján József 1 frt. tallér 1 frt. Kondort Mózes 50 kr. Fenyő Sámuel 1 frt. Rigmán István 10 kr. Magyarosi György 20 kr. János Sándor 1 frt. Amirási Nina 1 frt. Rothman Ignác 50 kr. Bornemissza József 1 frt. Mészáros társulat 5 frt. Bóer Antal 50 kr. Prodán József 1 frt. Összesen 125 frt. 50 kr.

Névkönyvtárt a községeknek.

(n) A miniszterium s egyetletk buzgalkodnak, hogy a községek könyvtárakkal látassanak el. A belügyminiszter

pedig megengedte, hogy a községek évi költségvetésükbe e célra bizonyos összeget felvegyenek.

Ha jól emlékezünk a mi köz. bizottságunkban tételt legelőször az indítvány, hogy a népkönyvtárak alakítása végett a községek bizonyos összeget évi költségvetésükbe felvegyenek; a köz. bizottság ezt helyeselte, a megyei közgyűlésen ez indítvány hajótörést szenvedett. Most a belügyminiszter bocsátott ki egy rendeletet, a mely helyesli az ilyenmü intézkedést.

S miért kell a könyvtár?

Azért, mert a gyermek ugyan tanul néhány évig az iskolában; és meg is tanul írni és olvasni; de ha elemi iskoláit végzi, soha többet nem fog könyvet a kezébe, mert az egész faluban nincs egyéb könyv, egy rongyos kalendáriumnál, melynek leveleiből már az ablakrámkra is jutott egy rész.

Igy elfejti a gyermek mire nagy lesz, mind azt a mit tudott, mert hát nem gyakorolta tovább tudományát s tovább nem haladhatott.

De ha a községnek könyvtára van, alkalom adatik a népnek a hasznos olvasásra; a kocsma inkább fog maradozni, mert egy józan eszű ember mindenestre több élvezetet fog találni egy-egy hasznos olvasmányban, mint a kocsma bűzhödt levegőjében.

Alkossunk népkönyvtárakat, nemzetünk jövője jobbára azoktól függ; ott áll, hogy milyen műveltek, milyen okosak és józanok leszünk.

Készítsünk elő egy biztos jövőt hazánkunk, nemzetünknek, összedugott kézzel mindezt elérni nem fogjuk, csak munkával. Munkára tehát.

Egy kis utazás.

(Folytatás.)

Szeméinkel minden zugát átvizsgáljuk a hejásfalvi völgynek, igyekszünk emléktünkbe annak minden egyes pontját bevésni, hiszen itt ve zítettük el azt, ki a magyarnak világszerre dicsőséget szerzett.

Ime Scariatinnak elesése helyét emlékkő jelöli, Petőfiét semmi. Ki tud azért valamit Scariatinnól? — S ki az a mivel ember, ki Petőfiének nevét ne ismerne?

Elhagyjuk ez emlékezetes völgyet s balkézre a szorgalmas székelyeket, jobbra a szászokat látjuk fáradatlanul munkálkodni, kik barátságos szomszédságban élnek egymással, s értik egy más nyelvét.

Erked és Benne között véghetetlen alaguton megyünk át, melynek hosszát a Semeringi a'agutak egyike sem éri el, az ember türelmét elveszti míg végére jut, s szinte borzong a háta, a szünni nem akaró setétségben.

Homorodnál látjuk a távolból Köhalomvárát, mint egy szép képet az előidőkből.

Alsó Rakosnál szép erdősegen hatolunk át, s Ágostonfalvánál kijutunk az Olt völgyébe, melynek balpartján haladunk előre, a vasút mind szász helységek mellett visz el, közvetlen az Oltnál, melyen túl Erdővidéke, az az a régi Udvarhelyszék déli része, s Háromszék Miklósvár füzéke terül el, — a csinos és terjedelmes falvak eszerépfeldei a fák lombjai közül kikandikálnak, mindenikében szép nagy templom némelyikében kettő is magaslik ki a házak közül. Minden a nép szorgalmára mutat s valóban e szorgalom bámulásra méltó. Hallottam székelygazdától, hogy családját 1 1/2 hold föld után tarja fenn, minék jövedelméből adót és képt is fizet, s még is azazal fejtezte be beszélgetését, hogy istennek hálá megelégedélnék tisztességesen.

A tisztességes életről nagyon természetesen egészen más fogalmuk van mint nekünk. Elődelők legnagyobb részét a tej és gyümölcs képezi, húst ritkán, s az olcsóbb fajtából esznek, mivel mi bizonyosan nem elégednénk meg. E mel-

lett háza tiszta és rendez, s nem bir jellegével, az ugynevezett „paraszt“ házaknak, a berendezés inkább polgáris, de mint mondók kiválólag tiszta. Több falut elhagyva Földvár öllik szemünkbe. Két szabályos emelkedés egy terjedelmesebb és egy karesubb. Mindkettő az emberi kéz munkájának világos nyomait hordja magán, a magaslatok oldalai szép egyenesek, mint a várak sánczai szoktak lenni. A nagyobbik emelkedésen terül el a csinos kis város, a kisebb tetején várom áll. Egy német lovagrend a Deutschmeisterek fészke volt ez s réges régen a várt a várossal függő hid kötötte össze.

Földvárnál beérünk a Berezáságba. Gyönyörű szép térség, mely a határszéli hegyek lábánál terül el, ezekkel párhuzamosan húzódik fel Háromszéknek szintén hasonló szépségű térsége, fel balra egészen Kézdi-Vásárhelyig.

Az óriási hegyek közül kimagaslik a Bucesd leesapott tetejű süveg alakjával, amott balra húzódik Hétfalu számtalan tornyaival, szemben velünk Zernest, mely falu felett út visz ki Oláhországba.

Kissé jobbra Brassó, Erdélynek a legszebb fekvésű városa.

(Folyt. köv.)

Kisvárosi nőknek az irodalomról.

Midőn a ezim készen volt percekig haboztam a felett, miként kezijem?

Nem az hozott zavarba, hogy miről, hanem miként?

Igen, miként, hogy ne látszassam vakmerőnek, ki egy magamban kész vagyok belenyulni a veszélyes méh-kasba, melyet egyszerűbb kifejezéssel társadalmi hibáknak nevezünk.

Nem szándékom felszámolni azon ezer meg ezer hibákat, miktől jelen társadalmi életünk ugyszolván — hemzseg, hanem csupán egyetlen egyről szólok, mely jelen életünket, jelen társadalmi viszonyainkat, s fájdalom még családi szentélyünket is vésszel fenyegeti.

Tehát mellőzve minden más kérdést, melynek orozozását erősebb kezekre bízom kövessük a ezimet, melyet e kis ezikk fölé jegyeztem.

„A kisvárosi nőknek az irodalomról.“

Tulajdonképpen mi akar ebből lenni?

Mindjárt elmondom tisztelt olvasom s előre ígérem, hogy rövid leszek.

Tehát a kisvárosi nők nagyobbára gazdasszonyi, háziasszonyi és családi kötelemekkel annyira elvannak foglaltva, hogy nagyon kevés idejük marad, mit szorakozásra szentelhetnek. Kevesen vannak, kik szerencsésebb helyzetöknél fogva idővel rendelkeznek a nagy világ eseményeit, az irodalom, művészet újabb mozzanatait, figyelemmel kísérhetni — idővel, behatolandó a természet elbájoló, esoda szép titkaiba, mélyebb pillantással kutatni a körülöttünk oly végtelennek látszó föld titokzatos rejtelmeit, s elmerülni a dicső mult anyai magasztost, annyi fekkölt érzelmét magába rejtő labirintjeibe.

Kevesen vannak a szerencsések, s habár az ők hivatásuk volna a jelen társadalom elkorosult izlését nemesíteni, fájdalom azt kevesen teszik.

Tisztelet a kivételeknek!

Nálunk, kisvárosban, egyetlen szorakozása a nőknek az olvasás.

Leghasznosabb és legelvezetesebb is mit csak tehetnek, — de — — —

Az a de — — — az a de! — — —

Talán jobb is lenne elhallgatnom! —

Tehát — a kisvárosi nők legnagyobb és megbocsáthatatlan hibájok, hogy — nem választják meg olvasmányaikat.

Bebizonyítom állításom igazságát, s miután nem akarom hosszasan az olvasó türelmét fárasztani néhány példával szolgáljak.

Ösmertem nőt, ki felette sokat olvasott, s ha e tárgyról folyt a társalgás, könyv nélkül, a legnagyobb lelkesedés hangján számlálta elé a kedves Gaboricau Feval, Ponson és Koek Pál minden re-

gényeit, a hirneves „Rocambole“ minden ifjúkori, londoni, s isten tudja hováváló hős tetteit, egyetlen, utolsó, s talán még tulvilági szavait is. És ha gyönyörrel folytatott elbeszélését a kérdéssel szakították félbe, ha „ösméri-é a magyar írók munkáit?“ „Ah azok unalmasak!“ — felelt — s ismét folytatta áradozását „a tizek társulata“ a fehér, fekete, a Jehuk s tudja ég mi mindenféle társulatok hős tettei felett.

És kérem elhinni, hogy ez nem tréfa Nem, hanem a legszomorubb valóság; s a legszomorubb benne az, hogy e nő műveltnék vallotta magát.

Önmagát, — de igényt formált ahhoz, hogy mások is annak tekintsék.

És ösmertem olyan nőt, ki féltelét olvasással töltötte, s mégsem ösmerte Petőfi, Arany, Szász, Tompa, Tóth, Dalmadi vagy a szellemes Eendrődi költeményeit; s talán ha átkellett volna olvasnia. „Az ember tragediáját“, vagy a fenkölt lélekkel írt „Milton“ „Iskariót“ egyes jeleneteit, vagy éppen „Katalint“ „Buda halálát“ egy „Trencsényi Csák“-ot „Cserhalom“ vagy „Toldi“ örök szépségeit, vagy végül talán feledhetetlen Toldi Ferenczünk „magyar irodalom történetét“ — inkább ki álta volna a tortura minden kínjait, hogyszem e haszontalanságokkal megküzdene.

(Vége köv.)

Felszólítás

a tordai önkéntes tűzoltó-egylet t. pártoló tagjaihoz.

Midőn városunkban a tűzoltó-egylet megalakult oly hazafias pártfogásban részesült városunk t. polgársága részéről, hogy működését megalakulása után rövid időn megkezdeni képes volt, felszereléseit rendre rendre beszerezhetette, úgy hogy az igényeknek és szükségletnek nagyrészen megfelelnek.

Mindazonáltal a hiány még sok, s különösen hiányoznak azon gyakorlati, s a tűzoltást nagyban megkönnyítő eszközök, melyeket takarmány meggyulladásánál alkalmazni kell, melyekkel az oltás szerfelett gyorsan megy, s azokkal nagy veszélynek, vagy károsodásnak lehet elejét venni.

Nagyon természetes hogy ez oltó eszközöket csak pénzen lehet beszerezni.

Sok pártoló tagnál az évi pártoló tagsági díjak még künn vannak, melyek ha befolyának a tűzoltó-egylet munka képessége szerfelett emelődnek észlelő és szükséges eszközök beszerzése által.

Ezért, s minthogy az egyletnek most is vannak fizetési kötelezettségei, melyeket a befolyó pártoló tagsági díjakból czélja fedezni, nem lévén különben is más jövedelem forrása; tisztelettel felkérjük a tűzoltó-egylet t. pártoló tagjait: Múltotassanak a hátrálékban lévő pártoló tagsági díjakat egyleti pénztárnok Szentpéteri Antalhoz rövid időn befizetni.

a parancsnokság.

H i r e k .

— Az első évnegyed e hó 15-én lejárván teljes bizalommal kérjük lapunk pártolóit az előfizetések megújítására.

Eddigi pályafutásából lapunknak mindenki meggyőződhetett, hogy komoly vállalatot indítottunk meg, mely a fővárosi sajtó elismerését már eddig is kivívta.

Iparkodni fogunk e téren tovább mozogva olvasóink és a sajtó tisztelő elismerését ezentul is kiérdemelni és azt megtartani.

Előfizetési árak :

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre 3 frt. — kr.
Negyedévre 1 frt. 50 kr.
Helyben egy hóra — frt. 60 kr.
Lapunk minden Szerdán és Szombaton pontosan jelenik meg. Tordán, 1877. augusztus 4-én.

A kiadó hivatal.

— Ivóvízzel ellátandó közkút.

Geitner és Rausch budapesti gépgyárosok a városi tanácsnak az ez évi árjegyzőket megküldvén, abban felhívják a figyelmet arra, hogy önműködő orias szivattyúval közelfekvő folyóból esőveken vezeték és közkút létesítse. Mint hogy városunkban az ivóvíz távolsága egyik főbajt képezi, a tanács részletes felvilágosítást kért a gyárosoktól, a gép szerkezete, tartossága és ára nézve, hogy ha lehet kezdeményezése akarván tenni, a főtérén egy jó ivóvízzel, t. i. aranyosvízzel ellátandó közkút felállításához.

— Pálfi Károly tanár, a város erdején geológiai kutatásai nyomán gazdag timsó és vaskő telepet fedezett fel, melyekből mutatóványt küldött egy pozsoni tanárhoz, ki összekötetésben áll egy angol társulattal, a melynek üzleti czélja bányászati termékek értékesítése. Ez önzetlen, s főleg a szaktudós munkássági vágyából eredő munkálkodás még szép jövedelmi forráshoz juttathatja a város közönségét. —

— Él-e Molnár Lajos? Szerfelett furesa, hogy ez a „szép reményű“ fiatal ember kétszer halt meg egy fürdő sáson alatt erőszakos uton és még is él. Örökdedjék a harmadikszori haláltól, mert akkor nem fogja bizonyára hallani, mint „méltányolják érdemét“ saját füle hallatára. Előszöri halálát két levelezési lap jelentette a „Föv. Lapok“-nak, de csak hamar előállt Molnár Lajos ur és megbotránkozással jelentette, hogy ő élvén, valaki felültette a közönséget. (Vajjon ki?) Most egy német lap hozza, s utánami is közöltük, hogy „párvialban.“ (tehát lovagias módon) hullott el, egy oláh keze alatt, a kimeg szökött. A hír tartja is magát s most még azon bizalmas tudósítást vesszük hogy Molnár Lajos még is él. Ime Molnár ur csak a mult nyáron rándult el fürdőre s kétszeri meggyilkoltatása által annyira kétséges hírekké tette az erdély részi fürdőket, más ember minden nyarat az erdély részi fürdőknél tölti — és semmi baja nincs. Ez ember tehát csak „szép reményű ne legyen.“

— A kisedővoda-javára tervezett tűzijáték elmaradt, mert a liget-bizottsága az idő rövidsége miatt nem gyűlhetett össze megadni a hely iránti engedélyt.

— Roppant felhő szakadás volt mult hétfőn délutáni 1—2 óra közt Tordán és vidékén A dionyi jég különösen szőlőben szerfelett sok kárt tett. Elvultunk készülve egy oly kitörésre a természetnek mert már hetek óta folytonos volt a tikkasztó meleg, s a hőmérő árnyékban akárhánszor mutatott 30 fokot. Most a levegő enyhébb csak az a sajnos, hogy ezen enyhésgét saját tetemes anyagi kárunkkal szerzettük meg.

— Két községi iskolával ismét szaporodott a rendezett iskolák száma megyénkben. Gyéres és Ar.-Polyán községeiben államilag segélyezett községi iskolák nyílnak meg a jövő tanévvel.

— Hét rom. és hét g. kath. lelkész határozott a Hirsch-féle két 400 frtos ösztöndíj felett a mult hétfőn. Mint értesülünk a gyűlés elég zajos volt, dacára annak, hogy egy pár pályázó volt. A felterjesztés a püspökhöz megtörtént. Ez ösztöndíjra csak Torda-Ar.-megye valami 50 községében született ifjak pályázhattak. Megróvást érdemel, hogy a helybeli g. kath. esperest csak saját papjait hívta be szavazásra, holott több mint fele az érdekelt községnek más esperestség alá tartoznak; legalább illő lett volna, hogy azon községek érdekeinek megvédése szempontjából azon tractusból is behívassák, vagy egy lelkész, a mit a tordai g. kath. esperest elmulasztott.

— Emberölés. Öt Csegezi subanez a mezőn megölt egy juhász, okát nem tudjuk. A jó madarak közül hármat vasra verve, tegnap kísérték a csendörök a törvénszék börtönébe. Mondják, hogy a

megöltnek egy nővére régóta betegeskedett s a mint meglátta megölt testvérét ő is szörnyet halt. — A felett esedékozunk, hogy a volt Aranyosszék néhány vérengző községét évenként, hol egyikken, hol másikon ki porozzák, s hogy az ily véres tények még sem fognak, hanem még emelkedőben vannak.

— A török sebesültek javára Székely László és Miklós Sámuel derék polgártársaink, mint egy fennebbi czikkből kitűnik, 125 frt. 50 kr. gyűjtöttek. A polgárság, a mint hírét vette, hogy a nevezett uraknál alá lehet írni önként jelentkeztek s irták alá filléereiket a szenvedő török nemzet javára. Meglepő tény, mely csak egy romlatlan kedélyű s kötelességét mélyen érező független, józan gondolkozású polgárságtól ered. Az aláírások még folynak.

— Dolinay Gyula mult szombaton körünkben időzött. Megnézte a Tordahasadékat s az nap estve Budapestre utazott.

— Tartattunk tőle, hogy török-buza termés nem lesz az idén. Az eredmény pedig az, hogy török-buzában is általában véve jó középtermést várhatunk.

— Társaskoeci közlekedés Kolozsvárra. Gyip Todor és társai társaskocsit állítottak, mely Torda és Kolozsvár között f. év Szeptember 6-án kezdőleg, vasárnap, kedd, csütörtök és szombat napokon reggel 6 órakor indul Tordáról, a „Vasút“ czimű vendéglőből, s ugyanaz nap este 5 órakor Kolozsvárról vissza, a „Biasini“ szállodából. Vitelbér személyenként Kolozsvárig, vagy onnan vissza 1 frt. 20 kr. Életrevaló válalat, az éhhetetlen virágosvölgyi vasút mellett. Ajánljuk a közönség pártfogásába.

— A városi képviselő testület f. hó 29-én d. u. 2 órakor közgyűlést tart a következő tárgysorozattal: A k. Tanfelügyelő úr magtalálása a kisedővoda részére 150 frtnak utalványozásáért. A tek. Alispáni hivatal értesítése arról, hogy a k. kincstár az aranyosi hidat nem váltja meg. A tordamegyei izraeliták kéreése a September 8-ikára eső országos vásár elnapolásaért. Az erdélyrészi ipartfejlesztő egylet megkeresvénye pártoláért. A párizsi magyar egylet kérése pártolásaért. Fábr István volt majorsági pénztárnok kérése számadásból felmerült adósság elengedéseért. Fábr István kérése a szegénypénztár számadásából felmerült adósság elengedéseért. Bizottmányi jelentés Vladutiú Gyula által a Sina alatt megvásárolni czélba vett taxás helyre vonatkozólag. Gazdasági ügyek.

CSARNOK

I b a m.

(Beszély)

I.

(Folytatás.)

— Legyetek nyugodtan! — Dobjatok le ruháitokból néhány darabot!

Nem sokára völgybe röpült néhány mellény s szerencsére Jusszuf, megázástól féltve finom idegzetét, kaftánját, mint a hogy azt külföldi katonáktól látta, vállá és hona köré csavarva viselte egész nap, ez is csakhamar a szikla aljánál feledt.

A völgy bejáratához érve Ibam hirtelen balra fordult s nyilgyorsan egy sziklatökn tetején teremve onnan egyesesen a lehajított öltönyök felé rohant.

Mig a medve a terjedelmes sziklatöknöt megkerülte, az alatt időt nyert a ruhadarabokat felragadni s újra futott a völgy hosszában északtelé.

Egy körülmenő segitette czélja kivitelében: Jusszuf burkáját szerencsés ügyességgel éppen a medve fejére hajította.

A dühös állat comicus megdöbbenéssel fogadta e nem várt rohamot, nagy nehezen kibontakozott a felöltöny alól s előbb figyelmesen körül szimatolva, szétszaggatta, — azután újra üldözöttje után rohant.

Ibam ez alatt jó szorosan balkarja körül csavarta a kapott öltönydarabokat, kiránta övéből három ujjuji széles eszkesz töröt s bátran szembe szállt a félelmes fenevaddal.

A medve két lábra állva közeledett a gyermekfelé s az előre nyújtott balkart megragadta körmeivel és fogarival. A következő pillanatban a eszkesztör markolatig merült oldalába.

A nem várt eredményt hangos örömmel kiáltással üdvözölték a környezetbe állók.

— Hisz ez egy valóságos Körglu! *) — kiálta fel mulatságos elbámulással Ben Mahomed s azzal kézzel lábbal igyekezett lefelé siető társai után, nehogy megelőzzék őtet.

Jusszuf fölemelte az Ibam által eldobott fegyvert s bámulva kiálta fel:

— Nem Körglu ez, hanem Sohrab! — soha sem láttam vadállatot ily erővel pofonítottatni! — A fegyver agya egészen szét volt törve az ütés folytán, s a szirtdarabok a völgy hosszában mindenütt vérrel voltak befecskendve, mely oda a puskaagy által a medve fején okozott sebből hullott.

Nedszibbég ezalatt odaért az elejtett vadhoz s a mellette álló hős bajtárhoz, jóakaró kegyességgel pillantott a kipirult arcú gyermekre s szívélyesen jegyzé meg:

— Valóságos Rusztem**) vagy fiatal ember, oly okosan jártál el dolgodban! A fejemet tettem volna föl arra, hogy te harapsz a fübe.

A sikerrel Ibam is láthatólag meg volt elégedve.

— A medve legyen azé, a kié ama széttepett felöltöny s te pedig Jusszuf fegyveredért esérében tartsd meg puskámat; úgy hiszem, nincs okod esekélyleni e kárpótlást. Most pedig ideje volna kirándulásunknak véget szakítani. Mustafa aggódni fog hosszas távollétünkért.

Mustafa, ki a lovak őrizésére hátramaradt Ibambég szolgája volt; a koros férfiú megható szeretettel ragaszkodott fiatal úrához mit ez is gyöngéd vonzalommal viszonzott.

A vigan zajongó társaság kevés idő mulva már útban volt visszafelé, előbb azonban néhány az előre látóbbak közül egy bokor árnyába nyujtoztatta ki a szerencsétlenül járt maczkó holttestét, hogy ne érhessek a dögöt a nap sugarai.

Utközben megkérde Ahmed a mellette szóttalanul, gondolatokba mélyedve ballagó Ibamtól, hogy miképpen menekült meg gyámoltalan helyzetéből a kuskioji mészárlás után.

Szavaira az izgalom által előidézett élnétségnek utolsó csillama is elhalt a kérdezettnek arcán, elborult arczczal, nagyot sohajtva felelé:

— Néhányan a falübeliek közül még ideje korán elmenekültek s elég bolondok voltak a moszkók elvonulása után visszatérni, hogy segítsenek, a kiken lehet; ezek levének az én szabadítóim is. (Folytatása következik.)

* Körglu a kelet „mintahőse.“
**) Rusztem a persa hitregék Herculesse Sohrab ennek fia.

KÖZGAZDASÁG.

Piaczi árjegyzéke

a tordai vásárra 1877. aug. 25. hozzott tárgyaknak

1 hectoliter: t. buza 7 frt. 50 Tavaszi tisztabuza — frt. — Elegybuza 6 frt. — kr. rozs 5 frt. — Arpa 3 frt. — kr. Zab 2 f. — kr. Törökbuza 5 frt. 50 kr. 1 méter mázsa széna kötetlen 2 frt. — kr. Alomszalma 1 méter mázsa 25 kr. — Tüziifa 1 köbméter 3 frt. 20 kr. marhahus 1 kilogramm 36 kr. Disznóhús 1 kilogramm 56 kr. Turó 1 kilogramm 48 kr.

Távirati tudósítás a bécsi fözsdéről aug. 28 5% Metaliques 63.75. — 5% Nemzeti kölesön 66.60 1860-iki államkölcsön 74 0 Bankrészevények 112.— Hitelrészevények 890 — London 194 — — Urbéri kötvények: Magyarországi 120. — Temesvári 74.80. Erdélyi 74.50. Horvát-szlav. 74.— Ezüst 105 — Cs. kir. arany 5.72 1/2 — Napoleond'or 9.62.

Felelős szerkesztő és kiadótlaj.: Valz B.

H I R D E T É S E K.

Figyelemre méltó!!

Több ezer köbméter olcsó és jó bükk tűzifa eladó.

Fő-Raktár: a gyéresi indóháznál.

Ara négy köbméter (egy öl magas és 4 láb hosszú) hasáb fának Gyéresen csak 11 frt 50 kr.

Tordán beszállítva házhoz 13 frt.

Minden megrendelést Tordán és Gyéresen Hamari Jánosnál eszközölhető.

Vidékiek vásárolhatnak a gyéresi kezelőnél is.

Könyvkereskedés Tordán.

Városunk és környéke rég idő óta nélkülözötte egy NYOMDA áldásdus befolyását, valamint egy KÖNYV- és PAPIR-ÜZLET létezését, és így a több oldalról nyilvánult kívánalmaknak és az általánosan érzett szükségnek hiszünk eleget tenni, midőn ezennel szerencsések vagyunk köztudomásra juttatni, hogy az itteni piacon egy

K ö n y v n y o m d á t

állítottunk fel, öszvekötvén azt egy

könyv-, mű-, hangjegy-, író-, rajz- és papír-raktárral

és igyekeztünk azt a kívánalmaknak megfelelően berendezni. — Egyszersmind a

„H A L A D Á S”

ezimű lap mint Torda-aranyos-megye közlönyének kiadását elvállaltuk és erre a lap homlokán kitétt feltételek mellett előfizetéseket az új évnegyedtől kezdve elfogadunk. — Megrendelhetők még

mindennemű nyomtatványok, magán vagy hivatalos czélokra, gyászhirek, szinlapok, névjegyek, levélpapírok, és borítékok, hirdetések, jelentések, falragaszok, meghívók, vendéglői étlapok,

szóval minden a nyomdához tartozó munkák

a legjutányosabb áron, — és kaphatók ügyvédi váltó és sommás keresetek, végrehajtási kérések, meghatalmazványok sat., könyvek különösen az oskolák használatára magyar és román nyelven, imakönyvek, ipar és kereskedelmi síma és vonalzott könyvek valamint zsebjegyzőkönyvek.

Ezekon kívül a raktárunkon netalán nem levő bár mely nyelvű irodalmi termékre és egyéb szakmánkba vágó czikkekre megrendelést elfogadunk és gyorsan eszközölünk. Végül iro és rajz papírok és eszközök minden fajtájából nagy választéku raktárt tartunk.

☞ Az üzlet f. évi September 1-én fog meg nyilni. ☜

Vidéki megrendelések a legnagyobb figyelemmel eszközöltetnek.

Tisztelettel kérjük tehát a n. érdemű közönség szíves pártfogását és ebből kifolyólag becses megrendeléseit, melyeknek elég et tehetni és a közönység meglegedését kinyerni legfőbb törvkésünk leend.

VOLZ és TÁRSA

Dr. Harmath Márton ur házánál.

Figyelemre méltó

idegbajok- és nehezékorban szenvedőknek

Legujjabban feltalált gyógymód

Számítalan hálaíratot

mutathat fel sikeres gyógyításról

Sylvius Boas

Specialista idegbajokban

Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig

BERLIN SW.

Friedrichstrasse 22.

Levélbeli megkezesésre is.

[15—33, 102]

SYLVIVS BOAS urnak
az Auxilium orientis feltalálója

Specialista idegbajokban
Berlin Friedrichstrasse 22, I

Sümmerda febr. 7-én 1876.
Ipen tisztelt Uram! Ezzennel hálátok egy értesítési illetéleg leírását egybetegegynek, melynek ön is örömeim fog. Ezzel leírunk kard-esony óta testileg és szellemileg anyagira helyre állott, hogy sokszor maunk is azt kérdezzük, hogy valjón ugyan-e az? A köhögési időszak sem hatott javulási állapotára. Nagyon örömeimnek ha a délutáni órákban aludna, de nem tudjuk arra bírni, ahá az éj, hogy e javulás tartós volna mit azonban már most akarunk meghálálni, mert meggyógyozódva, hogy ezt csak az ön kitűnő szere által érték elő Fogadjuk köszönetünket gondoskodásáért gyermekünk irányában.

Az úrpeket ismét felhasználunk, midőn most utasítása szerint 4 kanállal adtuk neki naponta s ezennel kérem sziveskedjék utolag az Auxilium orientisből küldeni teljes tisztelettel Rothmaler telkész.

Hirdetés.

Torda-aranyos-megyébe Tordán a néhai Horváthi József-féle házastelek, mely fekszik a piacz keleti oldalán, évi jövedelme, adó és évi javítás levonásával 1400 frt. — 16.000 frt-ért örök áron eladó, levél által vagy személyesen értekezhetni Tordán tömeg gondnok

Varga Józseffel.